ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ, МАРКЕТИНГУ ТА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

з навчальної дисципліни
НАЦІОНАЛЬНА ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКИ

для студентів
спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»**
освітньої-професійної програми **«Фінанси, банківська справа та страхування»**

Київ
2024 рік

Методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять з навчальної дисципліни «Національна та регіональна економіки» для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», «30» серпня 2024 року. – 29 с.

Укладач: Луньова Т.С., доцент кафедри менеджменту, маркетингу та публічного управління, к.е.н.

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту, маркетингу та публічного управління
Протокол від «30» серпня 2024 року № 1

Схвалено Вченою радою фінансово-економічного факультету НАСОА
Протокол від «31» серпня 2024 року № 1

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Національна та регіональна економіки» є механізм функціонування національної економіки, сукупність ресурсних, економічних, інституціональних та соціальних чинників, що визначають її відмітні риси, закономірності та принципи територіальної організації виробництва у розрізі регіонів країни.

Мета викладання навчальної дисципліни – вивчення закономірностей та особливостей функціонування національної економіки порівняно з економіками інших країн; формування у майбутніх фахівців системи економічних знань про механізми функціонування національної економіки; формування у студентів теоретико-методичних знань і практичних навиків з питань регіонального розвитку економіки.

Завдання вивчення навчальної дисципліни: розкриття загального та особливого в національній економічній системі; дослідження впливу інституціональних чинників на специфіку економічного розвитку; оволодіння знаннями і методами історичного аналізу економічних процесів; вивчення теоретичних основ та ресурсних передумов розміщення продуктивних сил, формування і розвитку міжгалузевих комплексів, міжрегіональних і зовнішньоекономічних зв'язків; опанування методами, що використовуються при аналізі розвитку економіки регіонів та обґрунтуванні територіальної організації виробництва; формування комплексного, просторового сприйняття економіки з позиції активізації людського фактора, необхідності врахування досягнень науково-технічного прогресу у вирішенні соціально-економічних проблем; вивчення функціональної ролі держави в управлінні економікою та шляхів удосконалення державної регіональної політики; формування сучасного економічного мислення та світогляду студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- структуру національної економіки із різними ієрархічними підсистемами;
- теорії та моделі економічного розвитку;
- інструментарій економічного регулювання з боку держави;
- методи соціально-економічного прогнозування та принципи макроекономічного програмування;
- сучасний стан проблем та перспектив регіонального розвитку господарства регіонів та економічних районів;
- сутність, завдання, принципи та механізм реалізації державної регіональної економічної політики;
- зовнішні зв'язки національної економіки;

вміти:

- аналізувати структуру національної економіки за різними критеріями;
- аналізувати основні фактори, що впливають на стан економіки;

− виявляти конкурентні переваги та слабкості, притаманні національній економіці та економіці регіонів країни;

− характеризувати зміну ефективності всієї національної економіки та економіки регіонів;

− характеризувати тенденції зовнішньоекономічної діяльності та економічної безпеки країни;

− досліджувати тенденції розвитку національної економіки та економіки кожного регіону за допомогою інструментарію макроекономічного аналізу;

− робити обґрунтовані висновки щодо стану економіки країни, резервів та перспектив її розвитку.

Важливою складовою навчального процесу з вивчення дисципліни «Національна та регіональна економіки» є семінарські заняття. Семінарське заняття – це форма навчального заняття, спрямована на закріплення студентами теоретичних знань, поглиблене опрацювання теоретичного матеріалу. Семінарські заняття сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів, формуванню самостійності суджень, умінню обстоювати власні думки, аргументувати їх на основі наукових фактів.

Семінарські заняття виконують такі основні функції:

- навчальну (поглиблення, конкретизація, систематизація знань, засвоєних під час лекційних занять та у процесі самостійної підготовки до семінару);

- розвивальну (розвиток логічного мислення студентів, набуття ними умінь працювати з літературними джерелами, формування навичок аналізу фактів);

- виховну (виховання відповідальності, працездатності, виховання культури спілкування і мислення);

- діагностично-корекційну та контролюючу (контроль за якістю засвоєння навчального матеріалу, виявлення прогалин у його засвоєнні та їх подолання).

Вони допомагають розвивати логічне мислення, формувати переконання, оволодівати культурою толерантності, активно впливати на соціальне становлення особистості.

Підготовка студентами до кожного семінарського заняття з дисципліни «Національна та регіональна економіки» передбачає обов’язкове виконання наступних завдань, окремі з яких можуть виконуватись як до заняття, так і безпосередньо на самому занятті:

1. Вивчення лекційного матеріалу відповідно до тематичного плану курсу.
2. Робота із запропонованим лектором списком рекомендованої літератури та іншими джерелами інформації.
3. Підготовка рефератів відповідно до тематичного плану курсу.
4. Розв’язування типових практичних завдань.

На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами реферати, їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати

і відстоювати свою позицію, здатність до застосування тих чи інших методик розв’язування практичних завдань.

При проведенні семінарських занять з навчальної дисципліни «Національна та регіональна економіки» застосовуються такі *інноваційні методи навчання:*

- контекстне навчання, ключова особливість якого полягає в інтеграції різних видів діяльності студентів (навчальної, наукової, практичної) та збільшенні частки практичної роботи студента (з акцентом на прикладну);
- проблемне навчання – передбачає ініціювання самостійного пошуку (студентом) знань через проблематизацію (викладачем) навчального матеріалу;
- дистанційне навчання, ключова особливість якого полягає в широкому доступі до освітніх ресурсів, гранично опосередкованій ролі викладача та самостійній й автономній ролі студента.

ЗМІСТ ТЕМ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1
Теоретичні основи національної та регіональної економік

Тема 1. Національна економіка: загальне та особливе

Національна економіка як система. Загальносистемні та особливі властивості національної економіки. Цілі національної економіки та умови їх досягнення.

Характеристика основних суб’єктів національної економіки. Сектор домогосподарств, функції домогосподарств та основна мета. Фірма як компонент національної економіки, її функції та цілі. Держава як компонент національної економіки та суб’єкт господарювання.

Зв’язки між компонентами й елементами національної економіки: бюрократичні, ринкові, етичні та агресивні. Ринок як найбільш універсальна форма зв'язку економічних суб'єктів-носіїв попиту та пропозиції. Економічні відносини: сутність та структура.

Предмет, завдання і методи вивчення навчальної дисципліни «Національна та регіональна економіки».

Рекомендована література:

Базова: [4-5]

Допоміжна: [3, 8]

Інформаційні ресурси: [1-4]

Тема 2. Економічні теорії та базисні інститути національної економіки

Теорії національної економіки. Погляди економістів минулого і сучасності щодо сутності національної економіки, концепції її формування і розвитку.

Характеристика німецької історичної школи як методологічної основи вивчення «національних систем». «Національна система» Ф. Ліста. «Основи національної економії» В. Ойкена.

Базисні інститути національної економіки. Інституціональні елементи господарської системи на макрорівні. Демократія і свобода як базові інститути національної економіки. Головні принципи демократії. Економічна демократія, концепція економічної демократії. Економічна свобода економічних суб'єктів. Бюрократія та бюрократизм.

Рекомендована література:

Базова: [3-5]

Допоміжна: [1, 4]

Інформаційні ресурси: [2, 4-6]

Тема 3. Основні моделі національної економіки

Причини існування різних моделей національних економік. Підходи до класифікації економічних систем. Моделі доіндустріальної, індустріальної та постіндустріальної економіки.

Основні риси ринкової економіки. Переваги та недоліки ринкової економіки. Особливості командно-адміністративної економіки. Переваги та недоліки командно-адміністративної системи.

Характерні риси та моделі змішаної економічної системи. Американська, японська та шведська моделі. Концепція "економіки узгоджень". "Соціальне ринкове господарство" як форма переходу від воєнної, надцентралізованої економіки Німеччини до мирної. Основні елементи сучасної структури соціального ринкового господарства.

Поняття перехідної економіки. Особливості моделі розвитку національної економіки України

Рекомендована література:

Базова: [3-5]

Допоміжна: [9, 17]

Інформаційні ресурси: [1-2, 4-5, 7]

Тема 4. Структура національної економіки та структурна політика держави

Сутність структури економіки. Основні види структурних співвідношень на макроекономічному рівні: відтворювальні, соціальні, галузеві, регіональні, зовнішньоекономічні.

Галузева структура економіки, її поділ на сектори. Зміна співвідношень

між групами галузей внаслідок науково-технічної революції. Регіональна структура економіки, два типи регіональних систем.

Соціальна структура економіки: розподіл народного господарства за формами власності, за організаційно-правовими формами підприємництва, за рівнем доходів певних верств населення. Структурні проблеми економіки України. Основні диспропорції економіки на момент отримання незалежності. Стан розвитку малого та середнього підприємництва в державі. Розвиток галузей ринкової інфраструктури.

Структурна політика держави: пасивна та активна. Основні напрями державної структурної політики. Методи прямого та непрямого регулювання. Основні пріоритети структурної політики України на сучасному етапі.

Рекомендована література:

Базова: [3-5]

Допоміжна: [9-10]

Інформаційні ресурси: [2, 5, 7]

Тема 5. Регіональні аспекти розвитку національної економіки

Сутність понять «регіон, економічний район, регіональна економіка». Соціальна роль регіону. Адміністративно-територіальний поділ країни. Сучасна схема економічного районування України. Сутність поняття «продуктивні сили». Структура системи продуктивних сил. Основні закономірності та принципи розміщення продуктивних сил (РПС).

Закономірності ефективного розміщення продуктивних сил, раціонального розміщення продуктивних сил, пропорційного та комплексного розміщення продуктивних сил. Закономірність економічної цілісності регіону, закономірність регіональної інтеграції господарства.

Територіальний поділ праці - основа формування економічних районів. Три групи галузей регіонального господарського комплексу. Ефективність спеціалізації регіону.

Регіональна політика: зміст та основні завдання. Два аспекти регіональної політики – політичний та економічний. Основні елементи регіональної політики. Форми територіального регулювання в економічно розвинутих країнах.

Рекомендована література:

Базова: [1-3]

Допоміжна: [11, 16]

Інформаційні ресурси: [1-3, 7]

Тема 6. Програмування та прогнозування національної економіки

Сутність і основні принципи економічного та соціального прогнозування. Головні функції прогнозування. Система прогнозів економічного та соціального розвитку. Методи і моделі прогнозування. Порядок розробки прогнозних документів.

Суть державного програмування і види програм. Методика та організація розробки цільових комплексних програм. Програми економічного і соціального розвитку в Україні.

Місце макроекономічного планування в системі державного регулювання економіки та види макроекономічних планів. Індикативне (рекомендаційне) планування, його методологія.

Рекомендована література:

Базова: [3-5]

Допоміжна: [5, 8]

Інформаційні ресурси: [1-3, 5]

Змістовий модуль 2
Господарський комплекс та регіональні аспекти розвитку економіки

Тема 7. Національне багатство та система потенціалів національної економіки

Сутність та складові національного багатства. Система потенціалів національної економіки. Природно-ресурсний потенціал. Земельні ресурси та їх використання. Державне регулювання земельних ресурсів. Мінеральні ресурси та сировинно-ресурсна безпека.

Демографічний та трудовий потенціал. Чисельність населення та демографічна ситуація в країні. Трудові ресурси та їх використання. Державне регулювання ринку праці.

Науково-технічний потенціал. Характеристика наукового потенціалу. Сучасний стан розвитку науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР). Технологічні парки. Бізнес-інкубатори. Інноваційний характер розвитку економіки.

Інформаційний потенціал. Національний інформаційний ресурс. Національний інформаційний простір країни. Сучасний стан розвитку інформаційних технологій в країні.

Рекомендована література:

Базова: [1-5]

Допоміжна: [5, 12, 15]

Інформаційні ресурси: [1-2, 4-7]

Тема 8. Господарський комплекс України, регіональні особливості його розвитку і розміщення

Сутність господарського комплексу та його структура. Галузь, основні та обслуговуючі галузі. Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД). Міжгалузеві комплекси: сутність приклади, характеристика.

Особливості розвитку та регіонального розміщення основних галузей промисловості України. Основні підприємства нафтопереробної галузі. Види електростанцій, їх розміщення за регіонами країни, переваги та недоліки.

Форми організації виробництва в чорній металургії. Розміщення власне

металургійного виробництва в Україні. Особливості кольорової металургії.

Фактори, що впливають на розміщення машинобудівних підприємств.

Особливості хімічної та нафтохімічної промисловості. Центри виробництва мінеральних добрив.

Розвиток та розміщення агропромислового комплексу України. Основні зони спеціалізації сільського господарства. Особливості розвитку та розміщення галузей первинної переробки сільськогосподарської сировини.

Транспортний комплекс, фактори, що впливають на його розвиток та регіональне розміщення.

Рекомендована література:

Базова: [1-5]

Допоміжна: [5, 12]

Інформаційні ресурси: [1-2, 4-5, 7]

Тема 9. Національна економіка та економічна безпека

Сутність економічної безпеки національної економіки. Складові економічної безпеки. Методологічні аспекти визначення рівня економічної безпеки країни. Оцінка стану економічної безпеки України. Внутрішні та зовнішні загрози економічній безпеці України.

Механізм забезпечення економічної безпеки національної економіки України. Рада національної безпеки і оборони України. Нормативно-правова база із забезпечення економічної безпеки. Концепція економічної безпеки України.

Рекомендована література:

Базова: [3-5]

Допоміжна: [8, 13-14]

Інформаційні ресурси: [1-2, 4-6]

Тема 10. Політика економічного зростання в національній економіці

Сутність економічного розвитку та основні показники його рівня. Індекс людського розвитку: зміст та складові.

Сутність економічного зростання. Три напрями вивчення цього процесу у сучасній економічній теорії. Значення економічного зростання для країни. Інтенсивний та екстенсивний типи економічного зростання. Фактори економічного зростання.

Концепція сталого розвитку. Економічний вимір сталого розвитку. Соціальний вимір сталого розвитку. Екологічний вимір сталого розвитку. Нова парадигма сталого розвитку економіки. Національні можливості забезпечення сталого розвитку в Україні.

Рекомендована література:

Базова: [1-5]

Допоміжна: [4, 15]

Інформаційні ресурси: [2-4, 7]

Тема 11. Інтеграція національної економіки у світове господарство

Зовнішньоекономічна політика та її види. Протекціонізм та фритредерство. Фактори, що впливають на зовнішньоекономічну політику. Тарифні й нетарифні інструменти протекціоністської політики. Платіжний баланс.

Сутність економічної інтеграції. П’ять рівнів розвитку інтеграційних процесів. Переваги інтеграції для взаємодіючих сторін. Сприятливі фактори входження України у світове господарство. Основні форми міжнародного співробітництва України. Інтеграція до ЄС - геополітична стратегія України.

Розвиток транскордонного співробітництва в Україні. Єврорегіони як форма транскордонного співробітництва. Головні проблеми транскордонної співпраці. Напрями удосконалення регіональної політики розвитку транскордонного співробітництва України з країнами ЄС.

Рекомендована література:

Базова: [1-5]

Допоміжна: [2, 7, 16]

Інформаційні ресурси: [2, 4-6]

Тема 12. Державне регулювання національної економіки

Основні недоліки механізму ринкового саморегулювання. Сутність державного регулювання економіки, його необхідність та об’єктивна потреба. Функції держави в ринковій економіці та напрями державного регулювання. Моделі державного регулювання економіки.

Форми та методи державного регулювання економіки. Методи прямого державного впливу. Методи опосередкованого державного регулювання.

Напрями державного регулювання ринку праці. Мінімальна заробітна плата, її регулююча роль та вплив на макроекономічний стан. Державне регулювання тривалості робочого часу в Україні. Державне регулювання зайнятості.

Негативні наслідки монополізму. Основні напрями антимонопольної політики в Україні. Монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання.

Державна інвестиційна політика. Принципи та форми державного регулювання інвестиційної діяльності.

Рекомендована література:

Базова: [3-5]

Допоміжна: [6, 9, 15]

Інформаційні ресурси: [1-4, 6-7]

ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ЗА ТЕМАМИ

Семінарське заняття 1. Національна економіка: загальне та особливе

Питання для обговорення та дискусії

1. Властивості національної економіки як системи
2. Характеристика основних макроекономічних суб'єктів національної економіки України
3. Досягнення незалежності економіки України

Тестові завдання

1. Риса національної економіки, яка означає володіння властивостями, відсутніми в її компонентів:
   1) Цілісність
   2) Інтегративність
   3) Ієрархічність

2. Що вивчає «Національна та регіональна економіка»?
   1) Історію розвитку економіки певної країни.
   2) Питання розвитку окремих галузей національної економіки, міжгосподарських комплексів та депресивність регіонів
   3) Механізм функціонування національної економіки, сукупність чинників, що визначають її відмітні риси, закономірності та принципи територіальної організації продуктивних сил у розрізі регіонів країни

3. Риса національної економіки, яка означає, що національна економіка включена підсистемою в систему більш високого порядку - світову економіку
   1) Ієрархічність
   2) Цілісність
   3) Інтегративність

4. Національна економіка – це стохастична система?
   1) Так
   2) Ні

5. Риса національної економіки, яка означає, що будь-яка зміна національної економіки викликає перетворення структури, зв'язків і поведінки економічних суб'єктів.
   1) Ієрархічність
   2) Цілісність
   3) Інтегративність

Семінарське завдання 2. Економічні теорії та базисні інститути

національної економіки

Питання для обговорення та дискусії

1. Характеристика німецької історичної школи як методологічної основи вивчення «національних систем»
2. Роль та значення інститутів для національної економіки
3. Розвиток концепції економічної демократії

Тестові завдання

1. Кого з перерахованих економістів можна віднести до основоположників інституціонального напряму економічної теорії?
   1) А. Сміт
   2) Дж. Гелбрейт
   3) Т. Веблен
   4) Р. Коуз

2. Виберіть із переліку представника німецької історичної школи:
   1) Г.Шмоллер
   2) Дж. Кейнс
   3) Д.Рікардо

3. До базових інститутів економіки представники інституціоналізму відносять:
   1) Збалансованість, цілісність, системність, керованість
   2) Норми, традиції, принципи, звичаї, соціально-психологічні особливості нації
   3) Владу, працю, власність, управління
   4) Науку, знання, управління, капітал

4. Економічна теорія, в якій за основу взято граничну корисність визначеного виду товару:
   1) Вільного підприємництва
   2) Історичної економіки
   3) Меркантилізму
   4) Маржиналізму

5. Принципи економічної теорії К. Маркса та В. Леніна:
   1) Приватна власність та розподіл продукту
   2) Суспільна власність та централізоване управління
   3) Суспільна власність та ринковий розподіл
   4) Змішана власність та централізований розподіл продукту

Семінарське заняття 3. Основні моделі національної економіки

Питання для обговорення та дискусії

1.Основні риси ринкової економіки
2. Особливості командно-адміністративної економіки
3. Характерні риси японської моделі економічної системи
4. Шведська модель, її особливості та переваги
5. Особливості моделі розвитку національної економіки України

Тестові завдання

1. В якій з моделей державного регулювання економіки рівень державного втручання в економіку найбільш низький?
1) Американська
2) Шведська
3) Німецька

2. Концепцію "економіки узгоджень" було розроблено:
1) У США
2) В Австралії
3) В Італії
4) У скандинавських країнах

3. Модель індустріальної економіки:
1) Характеризується високим рівнем наукоємності виробництва
2) Формується в ситуації домінування сфер важкої промисловості
3) Заснована на натуральному господарстві й ручній праці

4.Яку модель національної економіки називають розподільчим соціалізмом?
1) Американську
2) Німецьку
3) Шведську
4) Японську

5. Модель постіндустріальної економіки:
1) Заснована на натуральному господарстві й ручній праці
2) Формується в ситуації домінування сфер важкої промисловості
3) Характеризується високим рівнем наукоємності виробництва

Семінарське заняття 4. Структура національної економіки та структурна політика держави

Питання для обговорення та дискусії

1. Співвідношення між споживанням і нагромадженням в Україні
2. Структура зовнішньої торгівлі України
3. Основні диспропорції структури економіки України на момент отримання незалежності

Тестові завдання

1. Згідно із системою національних рахунків, рекомендованою ООН у 1993 р., економіка поділяється на:
   1) Шість секторів
   2) П’ять секторів
   3) Чотири сектори

2. Який показник характеризує соціальну структуру економіки:
   1) Співвідношення між споживанням і нагромадженням
   2) Співвідношення між експортом і імпортом
   3) Співвідношення між формами власності

3. Який показник характеризує відтворювальні пропорції в економіці:
   1) Співвідношення між споживанням і нагромадженням
   2) Співвідношення між формами власності
   3) Співвідношення між експортом і імпортом

4. Взаємозв’язок основних категорій ринку (пропозиції та ціни):
   1) Зміна пропозиції впливає на зміну ціни
   2) Збільшення пропозиції впливає на зниження ціни
   3) Збільшення пропозиції не впливає на зміну ціни
   4) Пропозиція не впливає на ціну

5. Пріоритети структурної перебудови в сфері малого та середнього підприємництва:
   1) Проведення горизонтальної промислової політики
   2) Збільшення кредитних ресурсів
   3) Правове та фінансове забезпечення малого та середнього підприємництва
   4) Всі відповіді вірні

Семінарське заняття 5. Регіональні аспекти розвитку національної економіки

Питання для обговорення та дискусії

1. Основні положення Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів»
2. Економічне районування в Україні на сучасному етапі
3. Спеціалізація регіонів України
4. Принцип субсидіарності в державній регіональній політиці України

Тестові завдання

1. Закономірності розміщення продуктивних сил – це:
   1) Положення, що визначають об'єктивні потреби й умови розвитку
   2) Об'єктивно існуючий, повторюваний, істотний зв'язок явищ природи із суспільним життям
   3) Заходи щодо економічної організації території
   4) Всі попередні відповіді невірні

2. Відповідне наближення матеріало-, енерго- та водомістких галузей до джерел сировини, енергії та води означає реалізацію принципу:
   1) Комплексного розміщення виробництва
   2) Раціонального розміщення виробництва
   3) Збереження екологічної рівноваги
   4) Обмеженого централізму

3. Який вчений був ідеологом поняття «регіональна наука»?
   1) У. Айзард
   2) А. Льош
   3) Й. Тюнен
   4) В. Кристаллер

4.Чия теорія розміщення виробництва передбачала поняття «ізольована держава»?
   1) Д. Рікардо
   2) Й. Тюнена
   3) А. Вебера

5. Головною продуктивною силою є:
   1) Природа
   2) Людина
   3) Засоби виробництва

Семінарське заняття 6. Програмування та прогнозування національної економіки

Питання для обговорення та дискусії

1. Характеристика сценаріїв розвитку України на середньостроковому відрізку часу (2015–2020 роки)
2. Сценарії розвитку майбутньої економіки України на довгостроковий період (2020–2030 роки)
3. Програми регіонального розвитку в Україні

Тестові завдання

1. За об'єктами прогнозування виділяють такі головні групи прогнозів:
   1) Прогнози ресурсів, розвитку економіки, прогнози суспільних потреб
   2) Макроекономічні, макроструктурні та галузеві прогнози
   3) Короткострокові, середньострокові та довготермінові прогнози

2. Зміст індикативного планування полягає в:
   1) Затвердженні обов'язкових завдань для товаровиробників
   2) Координації діяльності товаровиробників
   3) Всі відповіді не вірні

3. Стратегічне планування – це:
   1) Координація діяльності виробників
   2) Системний спосіб управління змінами, творчий процес визначення і здійснення найбільш важливих дій
   3) Забезпечення виробників інформацією
   4) Всі відповіді не вірні

4. При аналізі та прогнозуванні економічних процесів необхідно дотримуватися принципів:
   1) Системного, комплексного, динамічного
   2) Статистичного, структурного, продуктивного
   3) Урахування інтересів виробників та держави
   4) Усі варіанти можна застосувати

5. Для визначення можливого обсягу виробництва промислової продукції використовується:
   1) Баланс засобів виробництва
   2) Баланс предметів споживання
   3) Баланс виробничих потужностей

Семінарське заняття 7. Національне багатство та система потенціалів національної економіки

Питання для обговорення та дискусії

1. Економічна оцінка природно-ресурсного потенціалу України
2. Характеристика трудового потенціалу, основні показники, що його вимірюють
3. Науково-інноваційний потенціал України
4. Проблеми збереження екологічного потенціалу України

Тестові завдання

1. Національне багатство - це:
   1) Грошові цінності, а також нагромаджений виробничий досвід суспільства
   2) Сукупність вироблених суспільством протягом певного періоду матеріальних благ
   3) Сукупність нематеріальних благ суспільства
   4) Сукупність вироблених і нагромаджених суспільством матеріальних та духовних благ, а також природний потенціал країни

2. Чисельність населення країни = 45 млн. осіб, з них економічно активного населення – 70 %. Кількість офіційно зареєстрованих безробітних в країні - 850 тисяч осіб. Рівень безробіття (визначений за методологією МОП) - 15 %. Скільки безробітних (за методологією МОП) в країні?
   1) 6,8 млн. осіб
   2) 4,6 млн. осіб
   3) 4,7 млн. осіб
   4) Всі відповіді не вірні

3. Сума природжених здібностей, загальної і спеціальної освіти, придбаного професійного досвіду знань, творчого потенціалу, морально-психологічного і фізичного здоров'я, що забезпечують можливість приносити дохід, – це:
   1) Здібність до праці
   2) Людський капітал
   3) Підприємницька здібність

4. Площа України складає:
   1) 607,3 млн. га
   2) 60,7 млн. га
   3) 607, 3 тис. кв. км
   4) Всі наведені відповіді не вірні

5. Назвіть область з найменшою щільністю населення:

1) Кіровоградська
2) Житомирська
3) Чернігівська
4) Донецька

Семінарське заняття 8. Господарський комплекс України, регіональні особливості його розвитку і розміщення

Питання для обговорення та дискусії

1. Сутність господарського комплексу та його структура
2. Особливості розвитку та регіонального розміщення основних галузей промисловості України
3. Розвиток та розміщення агропромислового комплексу України
4. Транспортний комплекс, фактори, що впливають на його розвиток та регіональне розміщення

Тестові завдання

1. Основним недоліком гідроелектростанцій є:

1) Велика кількість зайнятих земельних масивів
2) Шкідливі викиди в атмосферу
3) Велика потреба в робочій силі
4) Всі попередні відповіді невірні.

2. Сировина для виробництва алюмінію (глинозем) виробляється в:

1) Черкасах
2) Полтаві
3) Миколаєві
4) Всі попередні відповіді вірні

3. Розміщення цукрової промисловості обумовлюється таким головним чинником:

1) Наявністю трудових ресурсів
2) Основними районами вирощування цукрових буряків
3) Наявністю палива
4) Всі попередні відповіді невірні

4. Виробництво цегли в Україні розміщується:

1) В залежності від наявності води
2) Рівномірно по території країни
3) В залежності від наявності трудових ресурсів
4) Всі попередні відповіді невірні

5. Виробництво обладнання для нафтової та гірничо-добувної промисловості в своєму розміщенні тяжіє до:

1) Трудових ресурсів
2) Районів споживання продукції
3) Джерел сировини
4) Всі попередні відповіді невірні

Семінарське заняття 9. Національна економіка та економічна безпека

Питання для обговорення та дискусії

1. Енергетична безпека України: стан та шляхи забезпечення
2. Основні показники продовольчої безпеки в Україні
3. Внутрішні загрози економічній безпеці України
4. Зовнішні загрози економічній безпеці України
5. Механізм забезпечення економічної безпеки національної економіки

Тестові завдання

1. Стан економіки, за якого, незалежно від кон'юнктури світових ринків, гарантується стабільне забезпечення населення продовольством у кількості, що відповідає вимогам науково обґрунтованих медичних норм – це:

1) Національна безпека
2) Економічна безпека
3) Продовольча безпека

2. Коефіцієнт природного приросту – це індикатор

1) Демографічної безпеки
2) Макроекономічної безпеки
3) Бюджетної безпеки
4) Всі відповіді не вірні

3. Частка іноземного банківського капіталу в загальному обсязі банківського капіталу – це індикатор

1) Боргової безпеки
2) Банківської безпеки
3) Демографічної безпеки
4) Макроекономічної безпеки

4. Стан економіки, за якого, незалежно від кон'юнктури світових ринків, гарантується стабільне забезпечення населення продовольством у кількості, що відповідає вимогам науково обґрунтованих медичних норм – це:

1) Продовольча безпека
2) Національна безпека
3) Економічна безпека

5. Інфляція – це:

1) Взаємозалежність між сукупним експортом та імпортом національної економіки

2) Загальні зміни цін на товари та послуги, якими користується населення країни протягом певного періоду часу

3) Спеціальний показник, що поєднує три складові (ВВП, грамотність і тривалість життя) та дає складну оцінку людському прогресу

Семінарське заняття 10. Політика економічного зростання в національній економіці

Питання для обговорення та дискусії

1.Фактори та показники економічного зростання

2. Позитивні та негативні наслідки економічного зростання

3. Досвід національних економік світу в питаннях забезпечення економічного зростання

4. Характеристика Концепції сталого розвитку

Тестові завдання

1. Якою має бути податкова політика, що впливатиме на економічне зростання:

1) Відповідність податкової системи потребам державного і регіонального бюджетів

2) Звуження податкової бази і підвищення податкових ставок

3) Незмінність податкової системи

4) Розширення податкової бази і зниження податкових ставок

2. Інтенсивний тип економічного зростання:

1) Збільшення виробництва ВВП через підвищення ефективності використовуваних ресурсів, зокрема підвищення продуктивності праці

2) Збільшення виробництва ВВП через збільшення кількості використовуваних економічних ресурсів

3) Зменшення виробництва ВВП

3. Фактори економічного зростання поділяються на групи: фактори пропозиції, фактори попиту, фактори розподілу. Виберіть із перелічених фактор, що відноситься до групи факторів пропозиції:

1) Податковий тиск

2) Обсяг природних ресурсів

3) Діюча система розподілу доходів

4. Головним макроекономічним показником розвитку національної економіки виступає:

1) Валовий внутрішній продукт
2) Сукупний суспільний продукт
3) Національне багатство
4) Національний доход

5. Фактори економічного зростання поділяються на групи: фактори пропозиції, фактори попиту, фактори розподілу. Обсяг природних ресурсів відноситься до групи факторів розподілу?

1) Так
2) Ні

Семінарське заняття 11. Інтеграція національної економіки у світове господарство

Питання для обговорення та дискусії

1 Місце України у світових господарських зв'язках
2. Україна і Світова Організація Торгівлі
3. Вступ до Європейського Союзу – стратегічна мета України

Тестові завдання

1. Виданий державою спеціальний дозвіл на право здійснення зовнішньої торгівлі називається:

1) Бартером
2) Квотою
3) Ліцензією
4) Всі відповіді не вірні

2. В Україні відповідальність за складання платіжного балансу на законодавчому рівні покладено на:

1) Державну службу статистики
2) Міністерство фінансів
3) Національний банк

3. Експортна квота – це:

1) Відношення обсягу експортованих товарів і послуг до ВВП
2) Питома вага експортованих товарів за видами і ступенем їх перероблення
3) Всі відповіді не вірні

4. Сума всіх витрат жителів країни на іноземні товари за відрахуванням витрат інших суб'єктів на товари даної країни є:

1) Національним споживанням
2) Імпортом
3) Чистим експортом
4) Експортом

5. Адвалорне мито – це мито, розмір якого встановлюється:

1) У фіксованій сумі за одиницю товару
2) У процентах до митної вартості товару
3) В залежності від ступеня міжнародного демпінгу
4) На рівні нульової ставки

Семінарське заняття 12. Державне регулювання національної економіки

Питання для обговорення та дискусії

1. Державне регулювання ринку праці в Україні
2. Захист конкуренції в Україні
3. Державне регулювання зовнішньої торгівлі в Україні

Тестові завдання

1. Родоначальником теорії державного регулювання економіки є:

1) Кларк
2) Фрідмен
3) Кейнс

2. Мінімальна заробітна плата це:

1) Встановлений державою рівень зарплати за некваліфіковану працю, нижче якої не може проводитися її оплата при виконанні повної норми праці
2) Встановлений фірмою рівень зарплати за кваліфіковану працю, нижче якої не може проводитися її оплата за умови виконання повної норми праці
3) Всі відповіді не вірні

3. В Україні монопольним вважається становище суб'єкта господарювання, частка якого на ринку товару перевищує:

1) 50 %, якщо він не доведе, що зазнає значної конкуренції
2)35 %, якщо він не доведе, що зазнає значної конкуренції
3) Всі відповіді не вірні

4. Яка країна першою скористалася пропозиціями англійського економіста Дж.Кейнса щодо шляхів виходу ринкової економіки із кризи 1929-1933 рр.:

1) Франція
2) США
3) Англія

5. Основа забезпечення соціального захисту населення:

1) Високі податки

2) Високі витрати бюджету

3) Високі темпи зростання національного продукту та відповідний його розподіл за потребами зайнятих та незайнятих

4) Усі відповіді правильні

ТИПОВІ ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Всередині національної економічної системи функціонують три сектори: сектор домашніх господарств, підприємницький та державний сектори. Кожний із цих секторів проявляє певні види економічної активності. Встановіть відповідність між секторами та видами ділової активності (впишіть відповідні види економічної діяльності до комірок навпроти сектора).

Сектори національної економіки	Види економічної активності
Сектор домашніх господарств	
Підприємницький сектор	
Державний сектор	

1. Пропонує продукт своєї діяльності; 2. Збирає податки; 3. Споживає частину отриманого доходу; 4. Заощаджує; 5. Надає суспільні послуги; 6. Пред'являє попит на фактори виробництва; 7.Пропонує фактори виробництва; 8.Інвестує; 9. Надає суспільні послуги

Завдання 2. Одним із основних суб'єктів національної економіки є фірма. На основі наявної статистичної інформації дайте загальну характеристику підприємств, що функціонують в національній економіці України. Результати аналізу слід оформити в таблиці та зробити висновки.

Таблиця

Загальна характеристика підприємств України
за період 2018-2020 рр.

Показники	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Зміни 2020 р. проти 2018 р., +,-	
				абсол.	у %%
Кількість суб'єктів ЄДРПОУ (на кінець року), одиниць					
Розподіл суб'єктів ЄДРПОУ за органі-заційно-правовими формами господа-рювання, %:					
державні підприємства та організації					х
приватні підприємства					х
колективні підприємства					х
фермерські господарства					х
акціонерні товариства					х
товариства з обмеженою відповідальністю					х
інші					х
Кількість малих підприємств (МП), одиниць					
Кількість МП у розрахунку на 1 особу населення, одиниць					

Завдання 3. Одним із основних суб'єктів національної економіки є домашнє господарство. На основі наявної статистичної інформації дайте загальну характеристику домашніх господарств України, проаналізуйте динаміку їх витрат та ресурсів. Зробіть висновки.

Таблиця

Загальна характеристика домашніх господарств України
за період 2018-2020 рр.

Показники	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Зміни 2020 р. проти 2018 р., +,-	
				абсол.	у %%
Кількість домашніх господарств, тисяч					
Частка домогосподарств, що про-живають у міських поселеннях, %					х
Частка домогосподарств, що про-живають у сільській місцевості, %					х
Середній розмір домогосподарства, осіб					
Сукупні витрати в середньому за місяць у розрахунку на одне домашнє господарство, грн.					
Частка витрат на продукти харчування в структурі всіх витрат, %					х
Сукупні ресурси в середньому за місяць у розрахунку на одне домашнє господарство, грн					

Завдання 4. Визначте регіони, які спеціалізуються на виробництві певного продукту, за наступними даними:

Регіон	Населення регіону, млн. осіб	Виробництво певного продукту, млн. т
1	2	3
А	40	35
Б	45	30
В	50	36
Г	35	15
В цілому по країні	170	120

Завдання 5. Країна складається з чотирьох регіонів. За даними, наведеними в таблиці, визначити, на виробництві якої продукції спеціалізується кожний з регіонів.

Регіон	Населення, млн.осіб	Виробництво, млн. т			
		нафта	вугілля	сталь	цемент
1	5	4	30	5	10
2	10	10	40	5	20
3	15	-	100	5	30
4	5	3	5	20	10
По країні в цілому					

Завдання 6. Необхідно визначити найбільш оптимальне місце розташування нафтопереробного заводу потужність 5 млн. т переробленої нафти за рік. Залізничний тариф на перевезення нафти та нафтопродуктів складає 40 коп. за 1 тонно-кілометр, автомобільним транспортом – 90 коп.

Будівництво нафтопроводу та продуктопроводу не передбачається. Відстань між містом видобутку нафти та споживання нафтопродуктів 200 км.

Завдання 7. Територія країни складає 70 млн.га, населення – 60 млн.осіб. Площа сільськогосподарських угідь - 50 млн.га. Визначте рівень сільськогосподарського освоєння території та середню забезпеченість країни сільськогосподарськими угіддями.

Завдання 8. Чисельність населення країни – 55 млн. осіб. Працездатне населення становить 55% від всього населення. Рівень офіційно зареєстрованого безробіття в країні дорівнює 5,5%. Знайти кількість офіційно зареєстрованих безробітних.

Завдання 9. За рік в країні народилося 800 тис.осіб, а померло – 840 тис. осіб. Все населення країни становить 45 млн. осіб. Визначте коефіцієнт природного приросту.

Завдання 10. Визначити розмір сировинної зони олійного заводу за наступними даними:

Добова потужність, т насіння соняшника	300
Сезон роботи, днів	250
Питома вага соняшників у площі ріллі, %	10
Розораність території, %	60
Середня врожайність соняшників, ц/га	12
Товарність соняшнику, %	80

Завдання 11. Визначити середній радіус (r) перевезення молока на молокозавод за наступними даними:

Змінна потужність, т молока	100
Кількість змін на рік	600
Надій на корову, л	3500
Щільність корів, голів на 100 га с/г угідь	30
Товарність молока, %	60
Рівень с/г освоєння території, %	75

Завдання 12. Визначте, скільки вагонів (вантажопідйомністю по 63 т) вантажів щоденно споживає металургійний комбінат потужністю 5 млн. т прокату на рік, якщо витрати залізорудного концентрату на 1 т готового прокату складають 1,4 т.

Завдання 13. З метою повного забезпечення потреби населення міста в хлібобулочних виробах необхідно розрахувати добову та річну потужність хлібозаводу і млина, розташованих у цьому місті, за такими даними:

населення міста – 1200 тис. осіб;

норма споживання хліба – 400 г на добу на 1 людину;

норма споживання булочних виробів – 50 г на добу на 1 людину;

витрати борошна на 1 т хліба – 700 кг;

витрати борошна на 1 т хлібобулочних виробів – 800 кг;
норма виходу сортового борошна – 780 кг з 1 т зерна;
частина борошна, крім використання для випічки хліба, іде на продаж вроздріб – 5 кг за рік на 1 людину.

Завдання 14. На 1 кв.км території України, як свідчать розрахунки, можна отримати від вітряних двигунів 800 тис. кВт-год. електроенергії. Розрахуйте, скільки умовного палива можна зекономити в цілому по країні за рахунок виробництва вітрової електроенергії. Витрати умовного палива на виробництво 1 кВт-год. електроенергії складають 0,35 кг.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Богословська А. В., Кваша О. С. Регіональна економіка: навч. посібник. Миколаїв: Видавець Ємельянова Т.В., 2018. 488 с.
2. Гусєва О. Ю., Воскобоєва О. В., Ромащенко О. С. Регіональна економіка: навчальний посібник. Київ : ДУТ, 2018. 55 с.
3. Конохова З. П. Моделі державного регулювання економіки : навчально-методичний посібник. Харків : НТУ «ХПІ», 2018. 132 с.
4. Мельникова В. І. Національна економіка: навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 248 с.
5. Носова О. В. Національна економіка: навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 512 с.

Допоміжна

1. Алексєєв В. М., Липовська Н. А. Взаємовідносини держави та суспільства: навч. посіб. Дніпро: ГРАНІ, 2019. 172 с.
2. Булах Т. М., Іващенко О. А., Плахотнікова Л. О. Аналіз стану та тенденції розвитку зовнішньої торгівлі України з країнами ЄС. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2019. № 1-2. С. 59-68. URL: http://194.44.12.92:8080/jspui/handle/123456789/3719.
3. Галушка З. І., Катаранчук Г. Г. Поведінка домашніх господарств України: моделі та особливості регулювання. Монографія. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2018. 190 с.
4. Економічні свободи для зміцнення соціально-економічного розвитку України в умовах глобальних трансформацій / Наук. ред. В. Юрчишин. Київ : Заповіт, 2020. 276 с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_Economic_freedom.pdf.
5. Енергетична стратегія України на період до 2030 року, схвалена Розпорядженням КМУ від 24.07.2013 р. № 1071-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0002120-13.
6. Залюбовська С. С., Колупаєв Ю. Б., Мельничук І. О. Проблеми

залучення інвестиційних ресурсів в економіку України. *Інвестиції: практика та досвід.* 2018. № 8. С. 26-30. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/8_2018/8.pdf.

7. Ігнатенко Т. С., Пархоменко В. В., Тарасенко А. Г. Україна в сучасних інтеграційних процесах: передумови та проблеми. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту.* 2019. № 4. С. 83-91.

8. Кононова І. В. Розроблення стратегії розвитку національної економіки. *Причорноморські економічні студії.* 2018. Випуск 36. С. 60-65.

9. Кришень О. В. Теоретико-методологічні аспекти регіональної соціальної політики в період сучасних трансформацій: дис. … канд. наук з держ. упр.: 25.00.01. Дніпро, 2020. 241 с.

10. Куйбіда С. В. Концептуальні засади структурної політики держави в умовах глобалізації. *Регіональна економіка*. 2018. №1(87). С. 120-125. URL: http://re.gov.ua/doi/re2018.01.120_u.php.

11. Лелеченко А. П. Регіональна політика як науково-прикладний феномен. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 13-14. С. 92–96. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.13-14.92.

12. Луньова Т. С. Енергоефективність економіки України: проблеми та перспективи. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. пр.* 2021. № 1-2. С. 36-42. URL: http://194.44.12.92:8080/jspui/handle/123456789/6170.

13. Луньова Т. С. Соціально-економічна безпека регіону: методичні підходи до оцінювання та забезпечення. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. пр.* 2022. № 1-2. С. 47-54. URL: http://194.44.12.92:8080/jspui/handle/123456789/6272.

14. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджені наказом Мінекономрозвитку України № 1277 від 29.10.2013 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13.

15. Папаїка О. О. Державне регулювання макроекономічного середовища: національні особливості та світовий досвід. *Причорноморські економічні студії.* 2018. Випуск 33. С. 11-16.

16. Пархоменко В. В. Проблеми та перспективи транскордонного співробітництва в Україні. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб.наук.пр.* 2020. № 4. С. 77-85.

17. Резнікова Н. В., Іващенко О. А., Курбала Н. В. Ретроспективний аналіз альтернативних підходів до виокремлення розвинених країн: фінансовий, індустріальний, цифровий та інноваційний виміри розвитку. *Ефективна економіка.* 2020. № 9. URL: http://www.economy. nayka.com.ua/?op=1&z=8172.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державної служби зайнятості України. URL: http://www.dcz.gov.ua/control/uk/index.

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL:

http://www.ukrstat.gov.ua.

3. Офіційний сайт Інституту економіки та прогнозування. URL: http://ief.org.ua.

4. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: www.minfin.gov.ua.

5. Офіційний сайт Національного банку України. URL: http://www.bank.gov.ua.

6. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг). URL: https://www.nfp.gov.ua/.

7. Офіційний сайт Рахункової палати України. URL: www.ac-rada.gov.ua.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Навчальна дисципліна «Національна та регіональна економіки» оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається з 2-х змістових модулів. Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою в кінці семестру.

Поточний контроль: основними формами поточного контролю є підготовка аналітичних оглядів за темами, доповіді за цими оглядами та розв'язок практичних завдань.

За виконання завдань змістового модуля 1 студент може отримати 28 балів:

- тема 1 – аналітичний огляд (3 бали);
- тема 2 – аналітичний огляд (3 бали) та виконання практичного завдання (2 бали);
- тема 3 – аналітичний огляд (3 бали) та виконання практичного завдання (2 бали);
- тема 4 – аналітичний огляд (3 бали) та виконання практичного завдання (2 бали);
- тема 5 – аналітичний огляд (3 бали) та виконання практичного завдання (2 бали);
- тема 6 – аналітичний огляд (3 бали) та виконання практичного завдання (2 бали);

За виконання завдань змістового модуля 2 студент може отримати 22 бали:

- тема 7 – аналітичний огляд (3 бали) та виконання практичного завдання (2 бали);
- тема 8 – аналітичний огляд (3 бали) та виконання практичного завдання (2 бали);
- теми 9-10 – аналітичний огляд (4 бали) та виконання практичного завдання (2 бали);
- теми 11-12 – аналітичний огляд (4 бали) та виконання практичного завдання (2 бали).

За несвоєчасне виконання завдань поточного контролю (підготовку аналітичного огляду та вирішення практичного завдання) знімається по 0,5 балів за кожне завдання.

У разі недостатньої кількості балів за поточний контроль студент може отримати додатково по 5 балів за кожен змістовий модуль за умови виконання індивідуального завдання у формі реферату з обов'язковим захистом під час проведення викладачем консультацій з дисципліни згідно затвердженого графіку.

Модульний контроль: дві модульні контрольні роботи у формі підсумкового тестування. Студент може отримати максимально 10 балів за першу модульну контрольну роботу (теми 1-6) та 10 балів за другу модульну контрольну роботу (теми 7-12).

За несвоєчасне виконання завдань модульного контролю знімається по 3 бали за кожну модульну контрольну роботу.

***Підсумковий контроль*:** екзамен. Студент може отримати максимально 30 балів.

За результатами семестру студент отримує підсумкову оцінку за 100-бальною системою, яка розраховується як накопичена сума отриманих балів за всі види поточного, модульного та підсумкового контролю.

У випадку, якщо за результатами модульно-рейтингового контролю студент отримав сумарну кількість балів, що не перевищує 49 балів, до екзамену він не допускається і направляється на повторний курс вивчення дисципліни.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота												Екзамен	Сума
Змістовий модуль № 1							Змістовий модуль № 2						
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	МК1	Т7	Т8	Т9-10	Т11-12	МК2	30	100
3	5	5	5	5	5	10	5	5	6	6	10		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	**A**	відмінно	зараховано
82-89	**B**	добре	
74-81	**C**		
64-73	**D**	задовільно	
60-63	**E**		
35-59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни